

Lázeňské oříšky 2025/2026

Vážení přátelé, vítíte na startu nového ročníku křížovkářského Lázeňského oříšku, na který vás srdečně zveme. Autorem křížovek je tentokrát Jan Vašínska. Budou předkládány jako polodokreslovky. Prameny budou specifikovány u jednotlivých kol. Přejeme hodně zdaru!

Řešení 1. kola posílejte do 31. července 2025 poštou na adresu Věra Kučavová, Hlavní třída 520/126, 353 01 Mariánské Lázně nebo mailem na V.Kucavova@seznam.cz.

ŠACHY - 1. KOLO

Šachy jsou průběžným kamenem ducha, řekl kdysi J. W. Goethe. Šachům se od nepaměti říká (**1. tajenka**). V minulosti to byla skutečně hra králů, knížat, hrabat. A přece má toto slovní spojení jiný význam. Vyjadřuje jedinečné postavení šachů v rodině her. Je to nejlepší, nejdokonalejší strategická hra. Vymyšlená tak geniálně, že umožňuje sehrát tisíce, milióny partií, aniž by dvě z nich byly úplně stejné. U šachů udivuje jednoduchost pravidel, rozmanitost hracích kamenů a jejich pohybu. Soupeří spolu vždy dva hráči, každý na jedné straně desky zvané (**2. tajenka**). Ta má 64 čtvercových polí, střídavě bílých (světlých) a černých (tmavých). Ve vodorovném směru jsou udávána čísla 1 - 8 a ve svislém směru malými písmeny a - h. Hru zahajuje vždy bílý a hra končí buď vítězstvím jednoho z hráčů (dá druhému mat) nebo remízou, které se říká pat.

Souměrný figurální křížovkový celek složený z pěti křížovek

slabikové polomozaikovsky, dvou písmenných mozaikovek, shlukovky a slabikovky.

Křížovka je předložena jako polodokreslovka. Odbornými výrazy, označenými v legendě ???, jsou šachisté tří zemí, z toho osm Čechů. **1. tajenka (9 3) i 2. tajenka (9)** jsou skryté. Vypište je a vyznačte v obrazci.

VODOROVNĚ: **A.** Kus plátna; ???; německý filmový režisér (1885-1929). - **B.** Slovensky „sedadlo“; listopadka indická; azurová; povoliti. - **C.** Místnost s parním kotlem; onemocnění zvířat; americký vačnatý savec. - **D.** Plemenný; ???; ???; pakáž. - **E.** Dravec příbuzný sokolu; latinsky „černá“; ušlechtilá pálenka z třtinové melasy; řecký bůh smrti. - **F.** Značka lyží; ???; nepatrně. - **G.** Enzym slinivky břišní; ??? - **H.** Arabská mince v hodnotě 40 divanů; louky, název firmy. - **I.** Střední (sedmiletá) škola (dříve); odrůda brambor. - **J.** Spodní stupeň svrchního karbonu; prostředek k leštění. - **K.** Hra v koule; nedůvěra. - **L.** Trhnutí (řídce); československý vzpěrač (OH 1964, disciplína do 60 kg). - **M.** Území v západní Africe; kraj v Rumunsku; řeka v Pákistánu. - **N.** ???; milenec bohyně Afrodity. - **O.** Děvče (valašsky); ???; jemná vlněná tkanina. - **P.** Jihoamerický hlodavec; stav nerušenosti; český herec (Jaromír); francouzské platidlo. - **Q.** Préríjní indiánský kmen; japonský fotbalista; pozdvižení. - **R.** Islámský způsob meditace; záplava; druh bruslí; albánský politik (1915-1979). - **S.** Anglické světlé pivo; český lidový tanec; vybájená země trpaslíků (Gulliverovy cesty); leden (řídce). - **T.** Uhníždění oplozeného a rozrýhovaného vajíčka v děložní sliznici; věhlasná osobnost; český hudební organizátor a spisovatel (1867-1913).

SVISLE: **1.** Prudká rána; část obce Letovice; česká souhláska (přední, dásňová); spojka; ??? - **2.** Tavný; malý kamenný obětní oltář; vlak; kudrnatá dívka; toliko. **3.** Řemeslnické a obchodní domky na předměstích starořímských měst; ???; emulze tuku ve vodě sloužící k mazání usní; odrůda pšenice; bojový poplach; jméno sovětské tanečnice Plisecké; ???; velmi dobrá (známka); zpěvní hlas (z italštiny). - **4.** Bandikutec (vačnatec); národnost v Barmě; pevně stanovená peněžní částka; cvičná plátová loď s jedním párem vesel; lysina; pojmenování utvořené přímým napodobením cizí předlohy; vznikání bublin v místě poklesu tlaku v kapalině. - **5.** Sorta plané jabloně užívaná za podložku k roubování pro jabloňová zákrsky; rychlá jízda; předislámský, severoarabský astrální

ochranný bůh; perský chrt; český lidový tanec (součást Českých tanců od B. Smetany; oplozená buňka; jednovazná skupina odvozená od karboxylové kyseliny; chutné části některých rostlin v pouštních krajích; pozdrav na rozloučenou (zastarale). - **6.** Samozřejmě; ozdobná úprava vlasů u žen; jízdní kolo, obvykle starší nebo v horším stavu; francouzský malíř a rytec (1606-1656); vznešenost; oddíl; belgický malíř a grafik (1833-1898); arabský kávovník; nakladatelství v Praze. - **7.** Mučivá; bývalý český atlet, překážkář (Vojtěch); sklon (řídce); zalátné místo; hebrejský výraz, z něhož je odvozeno jméno Mojžíšovo (podle Kočího); motocykl italské výroby; ráz daný základní, převládající barvou. - **8.** Podpůrný článek; ???; tudíž; český tanec volného tempa; napodobenina sealskinu; jeden z tvůrců české realistické prózy 19. století; ???; pokolení; slepice (zdrobněle). - **9.** Nicotná věc; období japonských dějin; zakavkazský lidový drnkací nástroj; zápach; jednoklonný nebo klencový nerost ze skupiny síry. - **10.** Primitivní lidové housle; jméno americké herečky Abbey; citoslovce vyjadřující vybidnutí k zastavení; římská číslice; ???.

Pomůcka: Áharón.

Prameny pro toto kolo: SSJČ, PSJČ, SČSaA, MČSE, UNI 10, NASCS, CJC 1-3, KS-ZEM, MEŠ, MEF, MEA, I. Rystonová: Lidové názvy rostlin 1-2 (Vodnář 2018), Slovník nespisovné češtiny (MAXDORF 2020), Koudelka-Káňa: Křížovkářský slovník (1. vydání, Severočeské nakladatelství 1987), M. Jordan: Encyklopedie bohů (Volvox Globator 1987), Malý Ottův slovník naučný, V. Hubinger: Národy celého světa (Mladá fronta 1985), B. Kočí: Malý slovník naučný, České názvy živočichů II. – savci, Slovník slovenského jazyka 1-6 (Slovenská akadémia vied), M. Zapletal: Velká kniha deskových her (Mladá fronta 1991). Vícejazyčné překladové slovníky na <http://slovník.cz>; Slovník valašského nářečí na <https://sites.google.com/site/silvestrkazmir/Home>; Filmová databáze na <http://fdb.cz>;

Statistické údaje: PV 130, PDV 4,93, DT 28,57 %, PLV 3,04 %.

